

Wyrok z dnia 8 stycznia 1999 r.

II UKN 405/98

Osobom pobierającym emerytury lub renty górnicze, których wysokość została ustalona na podstawie art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), art. 10a ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154 ze zm.) lub art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 385 ze zm.) nie przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych (art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent, Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Zbigniew Myszk, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Stefania Szymańska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 1999 r. sprawy z wniosku Bronisława A. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o prawo do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 7 kwietnia 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

W decyzji (zawiadomieniu) z dnia 22 września 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. poinformował Bronisława A., że nie został umieszczony w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych, ponieważ wysokość jego świadczenia została ustalona z zastosowaniem przeliczni-

ków, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 185).

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez uwzględnienie go w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych. Jego zdaniem, przepisy ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164) nie eliminują możliwości nabycia przez niego świadczeń rekompensacyjnych. Również powołany przez ZUS przepis ustawy z 30 czerwca 1994 r. nie stanowi o tym, jakoby wysokość przeliczników do emerytury pozbawiała go możliwości nabycia tych świadczeń.

Wyrokiem z dnia 2 grudnia 1997 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie przyjmując, że odwołującemu się nie przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych, zgodnie z art. 3 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 6 marca 1997 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 7 kwietnia 1998 r. oddalił apelację Bronisława A. W motywach wyroku Sąd Apelacyjny pokreślił, iż jest bezsporne, że Bronisław A. uzyskał prawo do emerytury górniczej od 1 marca 1990 r. oraz że do świadczenia przysługiwał mu wzrost w wysokości 15% podstawy wymiaru z tytułu wykonywania pracy górniczej. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) został on pozbawiony tego wzrostu. W decyzji z 20 czerwca 1992 r. do emerytury zastosowano przeliczniki 1,8 i 1,5, określone w art. 6 ust. 5 powołanej ustawy z 17 października 1991 r. Z kolei decyzją z 20 marca 1995 r. dokonano przeliczenia świadczenia z uwzględnieniem dodatkowego przelicznika 1,4 przewidzianego w art. 10a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154 ze zm.). Zgodnie z art. 2 ustawy z 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164), zrekompensowanie utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze następuje wyłącznie przez nieodpłatne nabycie przez osoby uprawnione świadczeń rekompensacyj-

nych na zasadach i w trybie określonych w tej ustawie. Przepis art. 3 pkt 2 tejże ustawy do osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych zalicza osoby będące przed 15 grudnia 1991 r. emerytami i rencistami uprawnionymi do wzrostów lub dodatków z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie przepisów wymienionych w art. 1 ustawy z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji, które utraciły prawo do wzrostów lub dodatków, lub którym nie ustalono emerytury lub renty na podstawie, między innymi, art. 6 ust. 5 ustawy o rewaloryzacji i art. 10a ustawy z 1 lutego 1983 r. o z.e.g. Skarżący utracił wzrost z tytułu wykonywania pracy górniczej, ale jednocześnie jego emerytura ustalona została na podstawie obu wymienionych ostatnio przepisów. Podzielić zatem należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż w tej sytuacji nie jest on osobą uprawnioną do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych. Nie można przy ocenie przepisu art. 3 pkt 2 ustawy z 6 marca 1997 r. stosować wykładni wskazanej przez skarżącego w apelacji. W takim bowiem wypadku należałoby przyznawać świadectwa rekompensacyjne także osobom, które w ogóle nie miały przyznanych dodatków lub wzrostów z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a którym nie ustalono emerytury lub renty na podstawie przepisów wymienionych w art. 3 pkt 2 lit. a-c ustawy z 6 marca 1997 r. Stanowisko takie byłoby całkowicie sprzeczne z celem tej ustawy. Takiemu pogładowi przeczy także art. 5 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 84, poz. 385). Z przepisu tego bowiem również wynika, że podwyższenie emerytury lub renty na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy o z.e.g. wyłącza możliwość nabycia świadectw rekompensacyjnych.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł kasację pełnomocnik wnioskodawcy, w której zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrehabilitowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent, art. 10 a ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz art. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent - przez błędne przyjęcie, że podwyższenie emerytury lub renty na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy o z.e.g. wyłącza możliwość nabycia świadectw rekompensacyjnych.

Wskazując na powyższe podstawy kasacji (art. 393¹ KPC) wniósł: 1) o zmianę zaskarżonego wyroku, a także wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpie-

czeń Społecznych w Katowicach z dnia 2 grudnia 1997 r. i przyznanie Bronisławowi A. nieodpłatnie świadectw rekompensacyjnych wraz z zasądzeniem od strony pozwanej na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego za instancję kasacyjną, ewentualnie 2) o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję kasacyjną.

W uzasadnieniu kasacji wywiedziono, że „stosownie do art. 8 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. osobami uprawnionymi do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych są, między innymi, osoby będące przed dniem 15 listopada 1991 r. emerytami i rencistami uprawnionymi do wzrostu lub dodatku z tytułu prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie art. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji, które utraciły prawo do wzrostu lub dodatku lub którym nie ustalono emerytury lub renty na podstawie art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin wymienionych w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r.” Skoro skarżący pobierał 15% dodatek za uciążliwe warunki pracy pod ziemią, który następnie został mu zabrany, to „jest” i powinien być objęty przepisem art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o rewaloryzacji. Pogląd Sądu Apelacyjnego, iż skarżący nie jest uprawniony do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych, gdyż jego emerytura została obliczona na podstawie art. 6 ust. 5 ustawy o rewaloryzacji i art. 10a ustawy o z.e.g. jest wadliwy. Należy przy tym podnieść, iż skarżący w roku 1995 przy zastosowaniu przeliczników 1,8 i 1,4 oraz 1,3 stracił na tym przeliczeniu, gdyż „zabrano mu za ponad 20 lat pracy przelicznik 1,4”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie jest bezsporne, że skarżący miał przyznany do emerytury górniczej wzrost w wysokości 15% podstawy jej wymiaru z tytułu wykonywania pracy górniczej oraz że z chwilą wejścia w życie ustawy z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji został pozbawiony tego wzrostu. Wbrew jednak zarzutom podniesionym w kasacji, stanowisko Sądów obu instancji, że skarżący nie ma prawa do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych na podstawie art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekomensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30,

poz. 164) jest prawidłowe. Sąd Apelacyjny podzielając stanowisko Sądu pierwszej instancji przytoczył obszerną argumentację prawną przemawiającą za takim stanowiskiem. Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej wykładni art. 3 pkt 2 powołanej ustawy z dnia 6 marca 1997 r. Należy podzielić stanowisko, że w myśl tego przepisu osobom, którym ustalono emerytury lub renty na podstawie: a) art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji i b) art. 10a ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o z.e.g., c) lub art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o z.e.g., nie przysługuje prawo do nabycia nieodpłatnych świadczeń rekompensacyjnych. Wynika to z brzmienia tego przepisu oraz jego ratio legis. Celem tego przepisu jest zrehabilitowanie rzeczywistej straty jakiej doznali świadczeniobiorcy z powodu utraty wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Odwołanie się w tym przepisie do art. 6 ust. 5 ustawy o rewaloryzacji, art. 10a ustawy z 1 lutego 1983 r. o z.e.g. i art. 2 ust. 2 ustawy z 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o z.e.g., a więc do przepisów wprowadzających korzystniejsze w stosunku do ogólnie obowiązujących zasad ustalania wysokości emerytur i rent, świadczy zaś, iż ustawodawca uznał, że obliczenie świadczeń emerytalno-rentowych według tych uprzywilejowanych zasad stanowi wystarczającą rekompensatę utraty wzrostów z tytułu wykonywanej pracy górniczej. Słusznie podkreślił Sąd Apelacyjny, iż za takim stanowiskiem przemawia dodatkowo art. 5 ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy o z.e.g. , który także wyłącza prawo do rekompensacyjnych świadczeń udziałowych tym emerytom i rencistom, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji, którzy skorzystali z podwyższenia emerytury lub renty na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy o z.e.g. W myśl zaś ust. 2 tego przepisu, emerytom i rencistom, którzy otrzymali rekompensacyjne świadczenia udziałowe, nie przysługuje podwyższenie emerytury lub renty na podstawie przepisów powołanych w ust. 1.

Na koniec należy podnieść, iż powołanie w uzasadnieniu kasacji art. 8 ustawy z 6 marca 1997 r. Sąd Najwyższy traktuje jako oczywistą omyłkę lub błąd maszynowy, gdyż treść tego zdania odnosi się do art. 3 pkt 2 tejże ustawy, który zresztą został powołany w zarzutach kasacji.

Kierując się powyższymi przesłankami Sąd Najwyższy uznał, iż kasacja nie ma uprawnionych podstaw, w związku z czym podlega oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC.

=====